Sundbyberg 2026-11-02

Diarienummer: U2026/01238

Vår referens:
Annica Nilsson

Mottagare: u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola SOU 2026:37

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 53 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sammanfattning

Förskolan är en viktig plats för barn med funktionsnedsättning. Redan där och då kan ofta funktionsnedsättningar identifieras. Om rätt förutsättningar finns, kan en bra grund i förskolan på ett avgörande sätt minska utmaningar i ordinarie skolgång till gagn för barn, personal och samhälle. Utredningens fokus har varit barn som inte får tillräckligt stöd i sin språkutveckling i svenska i sin hemmiljö. Det är ett snävt perspektiv. Alla barn i förskolan behöver få del av språkutvecklande insatser utifrån behov, det gäller inte minst barn med funktionsnedsättning som inte sällan har svårigheter med språk och kommunikation. Tidiga insatser ökar deras möjligheter att klara skolan och egen försörjning. I den fortsatta beredningen av förslagen behöver dessa grupper skrivas fram tydligare och omfattas av kartläggningar, bedömningar och språkutvecklande stöd mm. Helt i enligt med förskolans kompensatoriska uppdrag och Funktionsrättskonventionen. Det

behöver säkerställas att även barn med olika funktionsnedsättningar ges likvärdiga möjligheter att utveckla språk och kommunikation i förskolan utifrån sina individuella förutsättningar.

Funktionsrätt Sveriges synpunkter i korthet

- Språkbedömningar och kartläggningsmaterial måste utformas så att de kan identifiera barn vars språksvårigheter kan vara ett tecken på funktionsnedsättning.
- Tidig identifiering behöver följas av tillgång till utredning, stöd och andra adekvata insatser.
- Den nationella strategin för kompetensförsörjning måste säkerställa tillgång till speciallärare/specialpedagog liksom personal med kunskap om funktionsnedsättningar, däribland intellektuell funktionsnedsättning (IF), autism, ADHD och språkstörning/DLD samt Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK).
- Välkomnar förslag att barngruppernas storlek och lärartäthet regleras, dock anser vi att personaltätheten i småbarnsgrupperna (1–2 år) bör vara tre och inte fyra.
- Likvärdig förskola förutsätter personal med adekvat kompetens, likvärdig tillgång till stöd samt specialpedagogisk kompetens över hela landet.

6 En likvärdig förskola av god kvalitet

Uppdrag om forskning och kunskapsutveckling i förskolan

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslag att Skolforskningsinstitutet ges i uppdrag att under minst fem år samordna, utlysa och finansiera tvärsektoriell forskning om svensk förskola, i syfte att främja kvalitet och likvärdighet i förskolan.

Ett stödmaterial för likvärdighet och god kvalitet i förskolan

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslag att ge Skolverket i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för huvudmän, rektorer och för skollärare som beskriver vad som kännetecknar god kvalitet i förskolan och hur

kvaliteten kan utvecklas, upprätthållas och eventuellt mätas. Vi välkomnar att utredningen påpekar att ett särskilt fokus bör läggas på hur förskolor kan arbeta för att stärka utbildningens kvalitet för barn som har sämre socioekonomiska förutsättningar och barn med särskilda behov. I det arbetet är det viktigt att funktionsrättsrörelsen involveras. Vi önskar att det skrivs in i uppdragsbeskrivningen.

En statlig strategi för förskolans framtida kompetensförsörjning

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslag att tillsätta en statlig utredning med uppdrag att utreda, analysera och föreslå en strategi för att säkra kompetensförsörjningen inom förskolan. Det föreslås att utredningen får i uppdrag att analysera och ta fram insatser inom tre personalgrupper: förskollärare, barnskötare och övrig personal. Vi betonar att även speciallärare/specialpedagoger behöver ingå. I arbetet med att skapa inkluderande lärmiljöer är speciallärarens/specialpedagogen oumbärlig. I utredningen om en ny speciallärarutbildning betonas professionens betydelse för förskolan och föreslår en ny speciallärarinriktning mot de tidiga åren vilken inkluderar förskolan. I det kompensatoriska uppdraget och för en likvärdig tillgång över hela landet behöver speciallärar-/specialpedagogprofessionen säkras. Även personal med kompetens inom olika funktionsnedsättningar, däribland IF, autism, ADHD och språkstörning[1] samt AKK och andra former av kommunikationsstöd och andra språkutvecklande insatser behöver säkras och omfattas av strategin. För att förskolan ska kunna leva upp till sitt kompensatoriska uppdrag behöver denna kunskap vara en naturlig del av såväl lärarutbildningen som fortbildning för förskolans personal. Det är viktigt att förstå att språkutvecklande insatser för många barn med funktionsnedsättning inte enbart rör talat språk utan också om att utveckla kommunikation genom AKK exempelvis bildstöd, tecken som stöd (TAKK), kommunikationskartor och olika digitala kommunikationshjälpmedel. En språkutvecklande förskola behöver därför ha ett brett synsätt på språk och kommunikation samt förmåga att anpassa arbetssätt utifrån varje barns förutsättningar och behov. Kunskap om tidiga tecken på

[1] 7–8 procent av alla barn har SpråkstörningDLD

utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningar behövs också, exempelvis svårigheter att förstå och använda språk, begränsat samspel och kommunikation, långsam utveckling av begrepp och lek eller andra tecken på att barnet inte utvecklas i takt med jämnåriga. Utan sådan kunskap finns risk att barns behov feltolkas eller uppmärksammas sent, vilket kan leda till att nödvändiga stödinsatser fördröjs. Målet måste vara att alla barn ska få rätt stöd i rätt tid redan i förskolan.

Stärkt tillsyn utifrån ett likvärdighetsperspektiv

Funktionsrätt Sverige tillstyrker att regeringen bör ta ytterligare initiativ för att stärka tillsynen av förskolan utifrån ett likvärdighetsperspektiv. I en sådan tillsyn behöver det kompensatoriska uppdraget särskilt belysas inkluderat tillgången till specialpedagog/speciallärare, kunskap om funktionsnedsättningar, alternativ kommunikation, arbetet med tillgängliga lärmiljöer samt individuellt anpassat stöd.

7 Barngruppsstorlekar och personaltäthet

7.4.1 Högsta antal barn i en barngrupp i förskolan ska regleras

Vi välkomnar ambitionen att minska barngrupperna i förskolan och tillstyrker förslaget att införa en definition av en barngrupp.
Vi ser också positivt på att reglera ett högsta antal. Dock skulle vi gärna se en ännu lägre reglerad högsta nivå än vad utredningen föreslår (12 barn för barngrupper med barn i åldern 1–2 år, 15 barn för barngrupper med barn i åldern 3–5 år, 12 barn för barngrupper med barn i åldern 1–5 år.) Stora barngrupper går ut över möjligheterna att inkludera alla barn och ge individanpassat stöd till de som behöver. För att barn med funktionsnedsättning ska utvecklas på ett bra sätt krävs i regel hög grad av vuxennärvaro och tillgång till individuellt anpassat stöd i kommunikation och lärande. Förskolans personal vittnar återkommande om en miljö där de inte räcker till för alla barn, samtidigt har förskolan en unik möjlighet att identifiera barn som riskerar att hamna snett senare i livet. Att satsa

på förskolan är en samhällsinvestering och en förebyggande insats i bekämpningen av kriminalitet och utanförskap.

5.1 En miniminivå av antal personal per barn ska införas

Funktionsrätt Sverige välkomnar att en miniminivå för personaltätheten regleras, men anser gränsen behöver vara vid tre barn i åldern 1–2 per personal och inte fyra barn som utredningen föreslår. Utredningens förslag skulle innebära en förbättring för en majoritet av förskolorna och arbetsmiljön för personalen, men det innebär fortfarande svårigheter under stora delar av dagen. Det är därför viktigt att regleringen ska ses som en miniminivå och att det i många barngrupper kommer finnas behov av en högre personaltäthet.

Vi ser positivt på att endast personal med utbildning för att arbeta med barn ska ingå i beräkning av personaltätheten. Dock handlar kvalitet inte enbart om barngruppsstorlek/antalet vuxna. Personalen behöver kunskap och kompetens för att kunna möta barn med funktionsnedsättning och tillgodose deras behov och rättigheter.

13 Förslag om språkutvecklande stöd i svenska

13.2 Obligatorisk språkbedömning i svenska vid 3 års ålder
13.2.2 Skolverket ska ta fram ett nationellt kartläggningsmaterial för bedömning av yngre barns språkkunskaper
13.4 Barn som behöver det ska ha rätt till språkutvecklande stöd

Funktionsrätt Sverige tillstyrker att hemkommunen ansvarar för att barnen genomgår en språkbedömning på hösten det år barnen fyller tre år, att Skolverket tar fram det nationella kartläggningsmaterialet samt att barn som identifieras vara i behov av språkutvecklande stöd i svenska ska ges språkstärkande insatser i förskolan.

Funktionsrätt Sverige välkomnar ambitionen att tidigt identifiera alla barn som behöver stöd i sin språkutveckling, men vill samtidigt framhålla att brister i språkutvecklingen kan ha olika orsaker. En avvikande språkutveckling vara ett tecken på att barnet behöver

utredas ytterligare för exempelvis funktionsnedsättningar som IF, språkstörning, autism, hörselnedsättning vilka kan påverka barnets språkutveckling. Flerspråkighet kan också maskera en funktionsnedsättning, dvs. att barn felaktigt betraktas som barn som enbart fått otillräcklig exponering för svenska språket trots att det är funktionsnedsättningen som är orsak till avvikelsen.[2] Det är därför viktigt att språkbedömningar inte enbart används för att identifiera behov av språkutvecklande insatser som rör barn som får med sig ett annat språk från hemmet, utan också uppmärksamma barn som kan behöva ytterligare utredning.

Förskolan har ett kompensatoriskt uppdrag gentemot alla barn och ska vara likvärdig. Alla barn behöver få adekvat stöd för sin språkutveckling oavsett bakomliggande orsaker. När språkbedömningar visar betydande avvikelser måste det finnas tydliga vägar till fortsatt bedömning av barnets samlade utveckling av professionell expertis så att adekvata insatser och stöd utifrån varje barns individuella behov kan sättas in. Kartläggningsmaterial och språkbedömningar behöver därför utformas så att de kan identifiera barn vars språksvårigheter kan vara ett tecken på funktionsnedsättning.[3] För att kunna skilja mellan språksvårigheter som är relaterade till begränsad exponering för svenska och svårigheter som kan bero på funktionsnedsättning, behöver bedömningar genomföras av personal med relevant kompetens. Annars finns en risk att resultaten blir missvisande och att barns behov feltolkas.

Att hänvisa till screeningen hos BVC räcker inte.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson, Ordförande

---

[2] Läs exempelvis om flerspråkighet och språkstörning, DLD/Språkstörning och flerspråkighet – Afasiförbundet i Sverige
Skolan måste förstå utmaningarna med flerspråkighet | Specialpedagogik
[3] Läs om detta bland annat på SPSM:s webbplats, Språkstörning och flerspråkighet